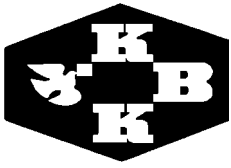

KISGRAFIKA

51. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer
Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”
Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519., internetcím: www.kisgrafika.hu
Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Ürmös Péter, V. Tóth Kornélia
Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár; e-mail: info@kisgrafika.hu

Saraluoto Hannu (finn) grafikája, CGD (2012), 130×68

T A R T A L O M

V. Tóth Kornélia: A XXXIV. Exlibris Kongresszus egy résztvevő szemével

V. Tóth Kornélia: A kisgrafika nagymestere Csiby Mihály

Ürmös Péter: „LUMNIA IN TENEBRIS CLARIORA SUNT”

Szende Árpád: Architektonikus formastruktúrák

Soós Imre: Magyar kisgrafikák, művészermek Hollandiában

Ürmös Péter: Szász Sándorné Gasztonyi Mária emlékére

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC

2012/3

A XXXIV. FISAE NEMZETKÖZI EX LIBRIS KONGRESSZUS (2012) EGY RÉSZTVEVŐ SZEMÉVEL

A finnországi Naantali városa adott otthont a 2012. augusztus 13. és 18-a közt megrendezésre kerülő XXXIV. FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszusnak. A szervező a finn ex libris egyesület, az 1992-ben Turkuban alapított Exlibris Aboensis volt. Naantali központi szerepet tölt be a társaság életében, az itteniek közül egyre többen csatlakoznak az ex libris gyűjtők táborához.

A nemzetközi kongresszuson összesen 23 ország képviselte magát, 190 résztvevővel. Hazánkat, a Kisgrafika Barátok Körét öt ember (Antalné Tari Zsuzsanna, Antal Jenő, Ürmös Péter, Vas Attila és Vasné Tóth Kornélia) képviselte.

A kongresszus központi helyszíne a Naantali Spa Hotel volt, itt zajlott a csere, ugyancsak itt volt látható két kiállítás: az egyik az ex libris verseny helyezetteit és dicséretben részesített alkotásait követte nyomon, a másik a versenyre nevezett többi ex librisből nyújtott válogatást. Ezek mindegyike bekerült a *The Best Ex-libris in the World 2010-2012/ Maailman parhaat exlibrikset* (2012) c. kétnyelvű katalógusba.

A kongresszust a finn Tauno Piironen, az Exlibris Aboensis vezetője, a FISAE aktuális elnöke nyitotta meg. A rendezvény kapcsán meghirdetett nemzetközi ex libris verseny eredményéről rögtön az augusztus 13-i esti megnyitón értesülhettünk, ahol a helyezettek jutalomban részesültek. A díjkiosztó ünnepélyes keretek közt zajlott, zenei programokkal gazdagítva: a Vaskids zenekar fűvös hangszereken játszott, Tauno Huhtala énekét Helena Heimo kísérte zongorán, fellépett egy finn citara (kantele) csoport is. A megnyitón külön színpoltot jelentett a Bécsből New Yorkba áttelepülő Marco Birnholz (1885–1965) zsidó származású gyógyszerészről bemutatott rövidfilm, mely Birnholz élettörténetén túl betekintést nyújtott az általa rendelt, többségében orvosi és zsidó témájú ex librisekbe.

A nemzetközi ex libris versenyre 41 országból összesen 553 művész pályázott, 1768 beküldött ex librisrel. A pályázati kiírás értelmében minden grafikus maximum 5-5 db, 2010–2012 közt készült grafikát nyújthatott be. A zsűri tagjai: Martin Ahlström, Ulpu Kavanti, Juha Joro, Matti Helenius, Tarja Tuomi voltak.

A legtöbb grafikus Kínából (131), Törökországból (86), Lengyelországból (34) és Oroszországból (34) indult a versenyen. Hazánkból 15 grafikus nevezett, 60 alkotással: a budapesti Csaba Pál, a szegedi Bakacsi Lajos, a Berkenyén élő Bardócz Lajos, a debreceni Éles Bulcsú és Börcsök Attila, a nyírbátori Dudics Mónika és Havasi Tamás, a budapesti Kerékgyártó László és Köhegyi Gyula, a szombathelyi Masszi Ferenc, a budapesti Molnár Icsu István, a ceglédi Nagy László Lázár, a szegedi Tóth Rózsa, a budapesti Ürmös Péter, a Sárándon élő Vincze László. A határainkon túl élő magyarok közül a Romániában élő Balajti Károly, Balajti László, Imets László, Takács Gábor, Vecserka Zsolt és a szlovéniai Salamon Árpád pályázott.

Az első hat helyezett (összesen 21 grafikus) részesült díjazásban. Az első díjat a japán Tomura Shigeki, a másodikat a francia Hlodec Elena, a harmadikat a lengyel Pasztuła Krzysztof kapta. Negyedik helyezést ért el Kleiner Diana (Argentína), Laine Janne (Finnország), Wu Yao (Kína), ötödik helyezett lett: Karabiber Pinar (Törökország), Qiu Gui Lan

(Japán), Wang Ruixue (Kína), Wu Bin (Kína), Zhuang Man (Japán). A hatodik helyezett díját kapták: Martin R. Baeyens (Belgium), Chen Meng Tian (Kína), Chen Xingzhong (Kína), Kuris Leonid (Izrael), Limon Birsén (Törökország), Liu Xiuqiong (Kína), Timoshenko Eugenia (Belorusszia), Varela Marcos (Brazília), Wang Huiliang és Wang Weide (Kína). Ezen felül 22 grafikus kapott külön elismerést, dicséretet.

A pályázó hazai grafikusaink közül 7 került be a kiállítási katalógusba, ill. szerepelt a központi kiállítás anyagában. Molnár Icsu István egy rézkarccal, Tóth Rózsa, Ürmös Péter és Vincze László linómetszetű alkotással, Csaba Pál, Dudics Mónika és Kerékgyártó László számítógépes grafikával. Ezek közül személyes vonatkozása miatt emelem ki a sárospataki várat és II. Rákóczi Ferencet ábrázoló ex librist, melyet a Rákóczi-szabadságharc bukásának 300. évfordulójára rendeltem Ürmös Péter grafikusművésztől, 2011-ben. Tóth Rózsa alkotása egy finn gyűjtő, Hakala Tuulikki számára készült 2012-ben, népies stílusú madárábrázolás. A határon túli magyarok közül a központi kiállításon látható volt Salamon Árpád egy linómetszete és Vecserka Zsolt egy fametszete, ezzel is öregbítve a magyar ex libris készítés hírnevét.

A konferenciára a korábban már említett versenykatalógus mellett – az ázsiai ex librisek nagy száma miatt – külön katalógus is kiadtak *Pearls of Asia, Catalogue of Woodcut Exlibris in Celebration of the 34th FISAE Congress in Finland, 2012* címmel. A Tajvanban megjelentetett katalógus szerkesztői a japán Ichigoro Uchida és a tajvani Yuang-shih Pan voltak. A kiadvány japán, tajvani és kínai művészek sokszínyomatú fametszet ex libriseiből nyújt válogatást. Ezen ex libriseket a kongresszus részvevői a Naantali közelében fekvő Raisio könyvtárban külön kiállításon is szemlélhették.

A japán Wakatsuki Kohei (1956–) 1994 és 2011 között készített 112 ex librisét egy Tokióban 2012-ben kiadott, a kongresszushoz kapcsolódó katalógus mutatja be (*Wakatsuki, Kohei Exlibris (1994-2011) - FISAE XXXIV. Naantali Congress Commemorative Publication, 2012.*), a könyvjegyek kicsinyített képével. A kiadvány végén a grafikák pontos adatairól (méret, technika, készítési idő, megrendelő személye stb.) is értesülhettünk.

Újszerű kezdeményezés, hogy a kongresszusra beküldött, versenyen szereplő grafikák bemutatása mellett a kongresszus résztvevőiről is megjelentettek könyvet (*Exlibriksiä / Ex-libris* címmel), mely ábécérendben veszi sorra a részvevő grafikusokat és gyűjtőket, ill. a kísérő személyeket. A kiadvány külön értéke, hogy az adott személy elérhetősége, portréja mellé az esetek többségében egy nevére készült ex librist is csatoltak, melynél nem volt megkötés a készítés dátumát illetően, így ezek az ex librisek egy szélesebb spektrumát nyújtják a könyvjegyek világának, és egyúttal betekintést adnak az adott személy által kedvelt témavilágba.

A kongresszus a kiállítások megtekintése, a könyvjegyek bemutatása, cseréje mellett számos egyéb kulturális programot biztosított a résztvevők számára. Ezek közül a teljesség igénye nélkül néhány: a többszínyomatú fametszetek készítése módjába nyújtott betekintést a japán Takao Sano. A Naantali galériában folytatott kirándulás során megtekintettük Pentti Koivikko, Axel Haartman, Kristiina Turtonen, Camilla Björkman, Jarkko és Essi Peltonen alkotásait. Közülük kiemelem A. Hartman (1877–1969) festő nevét, akinek egyik legismertebb ex librisén a helsinki elnöki rezidencia látható (1920). Személyesen találkozhattunk Kristiina Turtonen mű-

vésszel, aki a nagyobb méretű festmények, grafikák mellett ex libriseket is készít, mely tevékenysége nem kis részben kapcsolódik a képein is gyakran megjelenő könyvek szeretetéhez. A turkui könyvtár modern épületében megtekintettük a kongresszus ex libris versenyére beküldött, de katalógusba be nem került alkotásokból összeállított válogatást, a magyarok közül Molnár Icsu István és Tóth Rózsa egy-egy ex librisével.

Nem kötődött szorosan a kongresszus témájához, de nagyon kedves gesztust jelentett a finn szervezők részéről a Kultaranta (az elnök nyári rezidenciája) megtekintése, ill. a Naantali városházán szervezett fogadás. Az Aurajoki folyón Ruissalo szigetére szervezett hajókiránduláson a Turkut övező szigetvilágban gyönyörködhattunk. Turkui városnézésünk során láthattuk a turkui székesegyházat, melynek déli oldalánál Mikael Agricola püspök, a finn irodalmi nyelv megteremtőjének a szobra található. A turkui Luostarinnäki Kézműves Múzeum XVIII–XIX. század fordulójáról származó 17 faháza skanzenként működik, bemutatva a város kisipari tevékenységének főbb ágazatait.

A kongresszus utolsó délutánján-estéjén újra a szakmai vonal került előtérbe. A FISAE delegációk értekezletére minden tagszervezet két képviselőt delegálhatott. Hazánkat a KBK két intézőbizottsági tagja: Ürmös Péter grafikusművész és személyemben egy gyűjtő képviselte. Az itt hozott fontosabb döntések közül kiemelkedik Bulgária felvétele a FISAE szervezetbe, ill. a következő, 2014-es kongresszus helyszínének megszavazása: a spanyolországi Tarragona (Katalónia).

A kongresszus záróeseménye a Naantali Spa Hotelban tartott ünnepi bankett volt. Ezen turkui és észti népitánc együttesek műsorát láthattuk, ill. finn dalokat hallhattunk. William E. Butler elmondta észrevételeit a FISAE működését illetően, Tauno Piironen kifejezte köszönetét a rendezvény lebonyolításában segédkezőknek. A Katalán Ex libris Egyesület vezetője, Mariano Casas Hierro pedig beharangozta a következő, két év múlva rendezendő katalóniai kongresszust, s új vendéglátóként meghívta a résztvevőket Tarragonába.

Végezetül – minden magyar résztvevő nevében – hadd fejezzem ki köszönetemet a finn ex libris társaság tagsága felé a felejtethetlen, élménydús napokért, az ex libris műfaj népszerűsítése terén végzett munkájukért, és azért a külön figyelemért, melyben a magyarokat részesítették: Kiiitos! (Köszönöm!) Näkemiin! (Viszontlátásra!)

V. Tóth Kornélia

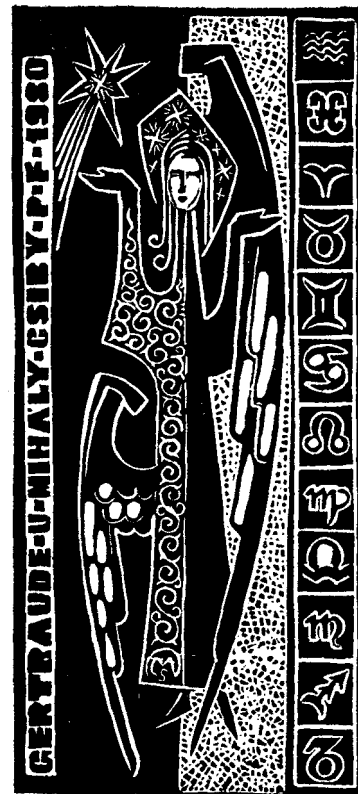
**„A KISGRAFIKA NAGYMESTERE,
CSIBY MIHÁLY” C. KIÁLLÍTÁSON
2012. ÁPRILIS 4-ÉN
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI
KÖNYVTÁRBAN VASNÉ TÓTH KORNÉLIA
ÁLTAL TARTOTT MEGNYITÓ SZÖVEGE:**

Kedves Hallgatóság! Tisztelt Megjelentek!

Én is szeretettel köszöntök mindenkit az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtára kiállítás-megnyitóján. Jelen tárlat aktualitását az adja, hogy Csiby Mihály (1922–) grafikusművész e hónapban, 2012. április 9-én tölti be 90. életévét. Csiby Mihály ex libriseiből, alkalmi és szabad grafikáiból 2010 folyamán nagyobb adományban részesítette a Plakát- és Kisnyomtatványtárat. E gyűjteményegység képezi kiállításunk alapját. Különösen örömkre szolgálhat, hogy magát a művészt is köreinkben üdvözölhetjük.

Csiby Mihály életútját, azt a 90 évet, melynek nagy része komoly munkával telt, nehéz lenne ezen ünnepség keretében részletekbe menően összefoglalni. Egy rövid bemutatásra mégis vállalkoznék, visszaidézve az életpálya bizonyos meghatározó eseményeit, főbb pontjait.

A budapesti születésű Csiby Mihály érdeklődését rajztanára, Kása Gábor irányította a képzőművészeti pálya felé, majd Gallé Tibor festő- és szobrászművész szabadiskolájában folytatott ilyen irányú előtanulmányokat. Az Iparművészeti Főiskola festőszakán mesterei Leszkovszky György és Diósi Antal voltak. Művészi életútján számos egyesület, társaság fogadta soraiba: alapító tagja az Altamira Egyesületnek, sok éven át vezetője a Molnár C. Pál Társaságnak, 1961 óta tagja a Képzőművészeti Alapnak, 1979–80 folyamán a Kisgrafika Barátok Köre titkára. Részt vett a sint-niklaasi Nemzetközi Exlibris-centrum (Belgium) létrehozásában. Alkotói sokrétűségét mutatja, hogy tevékenységi köre a festmények, táblaképek, freskók, templomdíszek, üvegfestmények, üveglak-tervezés mellett az illusztrációk, kisgrafikák, ex librisek, alkalmi grafikák és plakátok készítésére is kiterjedt. A Természettudományi Múzeum Állattárának 1954-től negyven éven át volt külső munkatársa, illusztrátora. Pókokról, bogarokról, lepkékről, legyekről, poloskákról készített tudományos igényű, aprólékos rovarillusztrációkat, fekete-fehér tusrajzokat, akvarelleket. Számos könyv, kiadvány tudomá-

Csiby Mihály linómetszete, X3,
Op. 120 (1979), 103×47

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 91 (1978), 92×68

nyos precizitását illusztrálását végezte, ezek egy része a jelen kiállításon is bemutatásra kerül, pl. a *Mi él a ház körül?* című, vagy a Búvár Zsebkönyvek sorozatban az *Egzotikus rovarok* (1989), a *Szitakötők, kérészek, hangyalesők* (1984) c. kötetek.

Csiby Mihály a művészet erejével, eszközeivel korunk és az utókor számára is méltó módon örökíti meg az őt körülvevő világ szépségeit, ezzel emelve piedesztálra a marandó emberi értékeket. Sokoldalú munkásságáért többször kitüntetésben részesült: nívódíjjal, az IBBY különdíjjal, Frivaldszky-émlékéremmel, a Molnár C. Pál Társaság Életműdíjjal jutalmazták.

Jelen kiállítás a kisgrafikai munkásságát állítja középpontba, azon belül is az *ex libris* és az *alkalmi grafika* területét. A sokoldalú művész 1961 óta foglalkozik az eredetileg a könyvek tulajdonosát jelölő *ex libris*, ill. a különböző ünnepekhez, évfordulókhoz kapcsolódó alkalmi grafikák készítésével. Mára már több száz kisgrafikát alkotott. A könyvjegy szerepéről, funkciójáról így vall *Az én újságom* hasábjain: „*Az ember legbensőbb énjének tömör kifejezője; ismeretterjesztést és közművelődést szolgáló forrás; kis mérete miatt a művészet, a lelkiismeret, a szakmai tudás művészet; a művészi szép területülj asztalkája; házi képtár, valóságos múzeum.*”

Csiby Mihály kisgrafikáit a kiegyensúlyozott formavilág, szigorú kompozíciós rend, aprólékos kidolgozottság, gazdag ornamentika jellemzi. Gyakran népies, realista stílusban alkot. Szívesen alkalmazott eszköze a szimbólumteremtés, de a teljesen elvont, absztrakt formanyelv kevésbé jellemzi. Nemegyszer expresszív erejű alkotásokat hoz létre. Műveiről általánosságban elmondhatjuk, hogy az esztétikai élményen túl ismeretközlő tartalmakat is közvetítenek. Ennek megfelelően alkotásait a tematikai sokrétűség jellemzi. A képi elemeket sokszor egészíti ki olyan latin jelmonddal, vagy más idegen nyelvű, ill. magyar idézettel, amely az adott motívumok elvonatkoztatását és értelmezését jobban elősegíti gondolati síkon, pl.: *Consolamini!* (Vigasztalódj!). *Ex caritate ex caritatem.* (A szeretetet szeretettel viszonozd.) Főleg egyházi vonatkozású grafikáira jellemző a moralizáló, bölcselkedő jelleg.

A kiállítás betekintést nyújt a kisgrafikai életmű sokszínűségébe: láthatunk *portrékat*, *hitéleti-egyházi* vonatkozású, *szentekhez*, *egyházi ünnepekhez* fűződő grafikákat, *művelődéstörténeti*, *irodalmi-történelmi* témájú, *hazai tájakat*, *épületeket* ábrázoló *ex libris*eket. Külön tablón szemlélhetjük a természettudósok portréit, amelyek közül példaként említhetjük *Entz Géza* (1842–1919), *Gorka Sándor* (1878–1945) és *Huzella Tivadar* (1886–1950) arcképét. Az egyházi vonatkozású *ex libris*ek egyik példája *Rajeczky Benjámín* (1901–1989) bencés pap, a gregorián és a népzene tudósa, zenetörténész arcképe, mellette főbb attribútumai: a bencés rend címere és a népzene utalásul kottarészlet. *Glattfelder Gyula* (1874–1943) a Szeged-Csanád egyházmegye püspöke portréját egyházi jelvények és a szegedi dóm képe egészíti ki. *Erdőssy Béla* (1912–1989) teológus, egyházművészeti író aranymiséjére alkalmi lap készült. *Kozár Gyula* (1916–1990) plébános, a KALOT egyik alapítója kisgrafikáján a testület jelszava olvasható: *Önéretes magyar, krisztusibb ember, műveltebb falu, életerős nép!* *Lékai László* bíboros (1910–1986) *ex libris*e a bíborosi hatalom jelképeivel, főpapi jelmondatával: *Succisa virescit* (*A megnyesett fa kizöldül*) pappá szentelésének 50. évfordulója alkalmából készült (1984).

Vasadi Péter (1926–) katolikus költő, író *Imádság* c. verséhez készített illusztráció szerepel a Palásthy-család egyik alkalmi grafikáján: imádkozó kézzel, keresztekkel. Részlet a versből:

„*üres kézzel/ sohasem érkezem/ hozom ölemben legfrissebb/ omladékaim és átketek/ velük vízszintes fényeden/ ez is*

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 154 (1981), 87×63

milyen!/ nem látja az sem/ aki nézi/ s ízekre kényes/ ínyetek/ nem izleli/ honnan világítasz?... a semmit választottad/ rejtekiül, mivel/ hiányaink akarnak/ testesülni/ magas falon kopogtatok /talán... de csak a csönd/ rácsárnyékos háta / remeg...”.

A magyarországi szentek attribútumaikkal szerepelnek, Szent István a koronázási ékszerekkel, Szent László lovagkirályként nyilvesszőkkel, címerpajzzsal, Szent Imre liliummal, Szent Erzsébet sugárzó fényben, rózsák közt.

A történelmi eseményeket megőrkítő grafikák közül a Szent László pénze ábrájának keresztmetszeti képe látható

Kecskeméti Tibor ex librisén. Az ennek alapjául szolgáló történetet Temesvári Pelbárt krónikájából idézem (1458): „...Akkor a tatárok futtukban elszórták pénzüket, hogy a magyar hadak ráesve elmaradjanak mögöttük. De László imádkozott és a rengeteg pénz legott kővé változott”. A Szent László pénze síkmetszeti képe szerepel a XXI. Európai Mikropaleontológiai Kongresszus alkalmából készített grafikán is. A *IV. Kun László királyunk halálának emléket állító* ex librisen: Árboc, Törtel és Kemencs kun főemberek láthatók, amint Kőrösszegnél 1290. július 10-én végeznek a királlyal.

A magyar történelmen túlmutató eseményt elevenít fel a *Wittenberg, 1517. október 31.* feliratú, Luther tevékenységére utaló grafika, mely a reformáció szempontjából fontos történelmi dátumot idéz. *Michiel de Ruyter* (1607–1676) holland tengernagy a magyar történelemben a gályarabságba eladott protestáns prédikátorok kiszabadításával szerzett érdemeket, Csiby Mihály róla is készített grafikát.

A könyvjegyek készítői közül többen is az Országos Széchényi Könyvtár munkatársai voltak. Köztük *Keresztury Dezső* (1904–1996) író, költő, irodalomtörténész, akinek ex librisén bibliai alak, Mózes látható, utalva Madách *Mózes* c. drámájára, melyet Keresztury színpadra vitt. *Szj Rezső* (1915–2006) református lelkész, művelődés- és irodalomtörténész, az Országos Széchényi Könyvtár egykori főkönyvtárosa komolyan elkötelezte magát a könyvművészet és az ex libris gyűjtés irányába. Több könyvjegyet is rendelt Csiby Mihálytól, melyek közül kiemelkednek a tudós lelkész *Bél Mátyásra* (1684–1749) emlékezők.

A kiállításon bemutatott irodalmi vonatkozású grafikák közül *Goethe portréja* és *Faust alakja* látható a XX. Nemzetközi Ex libris Kongresszusra készített grafikán, Palásthy Lajos nevére. *Tóth Sándor* (1939–) író, költő, főiskolai tanár, a Katolikus Rádió és az Új Ember c. katolikus folyóirat munkatársa nevére Goethe *Vándor éji dalát* idéző ex libris készült, mely a halottal, a fészekben ülő madárral, a lefele mutató kézzel hitelesen idézi fel a költemény hangulatát, a halálközelség érzését. A vers Tóth Árpád fordításában: „*Immár minden bércet/ csend ül./ halk lomb, alig érzed,/ Lendül:/ Sohajt az éj./ Már bűvök*

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 163 (1981), 90×63

a berki madárka,/ Te is nemsokára/ nyugszol, ne félj...”. *Bérces Judit* orvos ex librisén a *Felszállott a páva* c. népdal alapmotívuma, háztetőn álló páva látható, felidézve Ady *Endre* azonos című versét: „*Fölszállott a páva a vármegye-házra, / Sok szegény legénynek szabadulására*”. *Kelemen Béla* orvos főleg a gyógyítás témájában készített ex libriseket Csiby Mihállyal. A betegét sztetoszkóppal vizsgáló kismadár a humor által oldja a téma komolyságát, ugyanakkor Madách *Imre: Az ember tragédiája* c. drámai költeményéből

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 216 (1984), 88×50

vett sorral hangsúlyozza az életért való küzdelem fontosságát: „*Mondottam ember: (küzdj) és bízva bízzál...*”

A kiállításon Csiby Mihály különböző ünnepekhez kapcsolódó alkalmi grafikáiból (karácsonyi, újévi, húsvéti köszöntők, születési értesítők, házasságkötési, kereszteleési, elsőáldozási értesítők stb.) is válogatást közlünk. Ezek egy része megrendelésre készült, a készítettök közt Határ Ilona, Hegedűs Ibolya, Szj Rezső, Krier Rudolf, Palásthy Lajos neveivel. De Csiby Mihály maga és családja számára is metszett, főként a karácsonyi és a húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódó alkalmi grafikákat.

A tárlaton bemutatott kb. 200 eredeti nyomaton túl válogatást közlünk a művész alkotásaiból összeállított katalógusokból, kiállítási meghívókból, ill. bizonyos ex libriseinek nyomóducaiból is. Több esetben betekintést adunk egy-egy ex libris elkészülésének hátterébe. Olvasható például a Lékai László bíborossal, Horpácsy Ignác plébánossal folytatott levelezés részlete.

Összegezve az eddig elmondottakat: Csiby Mihály grafikai munkásságát lelki alkatából következően mélységes humanizmus, az ember és a világ, a természet tisztelete és szeretete, valamint a transzcendentálissal való belső, egyéni kapcsolata határozza meg. „*Mindig mesél... A hadifogságon is az önfeléd életöröm, a másik ember, a másik élőlény tisztelete és szeretete segítette át. Ez éltette a későbbi évtizedekben is, és ma is ez a leginkább jellemző rá.*” Nagy tudással és fiatalos hévvel szolgálja a művészi szépet, ars poétikája az értékek őrzése, a láthatatlan láthatóvá tétele. Babits nyomán vallja: „*Ki méltó látni a csodát, az a csodát magában hordja.*” (Babits Mihály: Babona, varázs) Csiby Mihály munkássága amellyel, hogy közelebb visz bennünket az élet titkainak megismeréséhez, kultúránk kiemelkedő személyiségeinek, intézményeinek, eseményeinek bemutatásával, felidézésével hozzájárul a nemzeti emlékezet ápolásához, önmagunk értékeinek megtalálásához. A kiállításon felvonultatott életmű is tanúsítja, hogy Csiby Mihályt méltán nevezhetjük – a tárlat címére visszautalva – a „grafikai kismesterségek Nagymesteré”-nek.

Vasné Tóth Kornélia

„LUMNIA IN TENEBRIS CLARIORA SUNT”

Vasné Tóth Kornélia:
Csiby Mihály kisgrafikai életműve

Örömmel állapíthatjuk meg, hogy újabb kitűnő művel gazdagodott a hazai kisgrafikai szakirodalom.

Csiby Mihály kilencvenedik születésnapját köszöntő kiállításához időzítve jelent meg a grafikai munkáit összefoglaló alkotásjegyzék Vasné Tóth Kornélia szerkesztésében. Szintén őt dicséri a jelenlegi tárlat összeállítása és a mai OSZK-beli születésnap rendezvény megszervezése. A KBK egyesület is hozzájárult a mai jeles alkalomhoz, hiszen kiadója is a műnek és egyúttal az április havi összejevetelünket is az OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtárának vendégeként tarthatjuk.

A több mint hetven oldalas kiadvány előkészítése komoly szervezőmunkát igényelt, ami abban példaértékű, hogy a szerző és az alkotó együttgondolkodásának eredményeképpen a lehető legideálisabb grafikai életműjegyzék jött létre. Reméljük, hogy ugyanilyen igényes formában a festészetét összefoglaló kiadvány is napvilágot lát egyszer.

Vasné Tóth Kornélia a „Bevezető gondolatok” címszó alatt teljes keresztmetszetét adja Csiby Mihály munkásságának. Ezt

Vasné Tóth Kornélia

CSIBY MIHÁLY KISGRAFIKAI ÉLETMŰVE

(Ex librisek, alkalmi grafikák, szabad grafikák)

követi az alkotásjegyzék több szempont szerinti és műfajonkénti csoportosításban. Majd a válogatott reprodukciók következnek, s végül a bibliográfiával zárul a kiadvány.

A „Bevezető gondolatok” első részeként a szerző az életmű főbb irányait veszi számba, amely egyben a művészi életrajz főbb adatait is tartalmazza. Ebből megismerhetjük a legelső – még gimnáziumi mesterként tisztelt Kássa Gábor tanításai alapján induló életpálya főbb állomásait, egészen az utolsó

kitüntetéséig, a 2007-es Molnár C. Pál Társaság életműdíj-ig bezárólag. Ebben a részben külön hangsúlyt kap a szovjet munkatáborban eltöltött, megpróbáltatásokkal teli időszaka.

A grafikai életművének különleges, egyben kiemelkedő része a tudományos illusztrátori munkásság. Ami a botanika területén Csapody Vera, az a rovtani ábrázolásban Csiby Mihály. Nemzetközi viszonylatban is több elismerést kaptak a rajzaival kísért kiadványok; a szerző részletesen sorolja fel ezeket. Minden szempontból megnyugtató, hogy az életmű ezen része a Természettudományi Múzeumban került megőrzésre.

Külön fejezet foglalja össze az egyházművészeti tevékenységének szintén szerteágazó területeit. Egyszerűbben festészetként is fogalmazhatnánk, de ez is csak részben fedti az igazságot, hiszen idetartoznak az előkészítő tervek, egyedi rajzok és kartonok, sőt biblikus illusztrációk és alkalmi grafikák is. A szerző kitér a lélektani motivációkra, amelynek filozófiai, ideológiai alapját Teilhard de Charden krisztológiája adja, és ami az alkotót egész életében biztos irányításként vezette. Az egyházművészeti tevékenységének elismeréseként VI. Pál pápa kitüntető érmet adományozott Csiby Mihálynak.

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 316 (1999), 93×52

A művészi pálya egyik összetevője és fokmérője is egyúttal az alkotásokból rendezett tárlatok jegyzéke. A kiállítások és közgyűjteményi reprezentációk esetében csak a szerkesztő (legyen az alkotó vagy a méltató) szerénységén, illetve a kiadvány terjedelmén múlik a kiállítási lista hossza. Csiby Mihály egyéni és kollektív kiállítási szereplései 1959-től indulnak. A közel hetven önálló tárlatát itthon és külföldön nehéz lenne felsorolni, a szerző ebben az esetben is mértéktartóan, de jól súlypontozva emeli ki a legfontosabbakat, amelyek egybe esnek a közgyűjteményi reprezentációkkal; ezért én is csak a legfontosabbakat idézem: Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Természettudományi Múzeum, Ráday Könyvtár, OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtára, Szabó Ervin Könyvtár. Mindenképpen ki kell emelni még a KBK egyesület és a Molnár C. Pál Társaság kiállításait is.

Egy külön részben ismerhetjük meg Csiby Mihály kisgrafika és ex libris szakírói tevékenységét. Ezt is tekinthetjük tágabb értelmezésben, hiszen önéletrajzi vonatkozásai ellenére szakirodalmi munkásságához sorolhatjuk többek között a „Nem kell többé tücsökzene: természet – rajz (2000), Hit és művészet mesés világja” (2004) című művét is.

1998-ban írta „Kisgrafika, Ex libris” című könyvét, amely tematikus és műfaji rendszerezésben foglalja össze a könyvjegyművészetét.

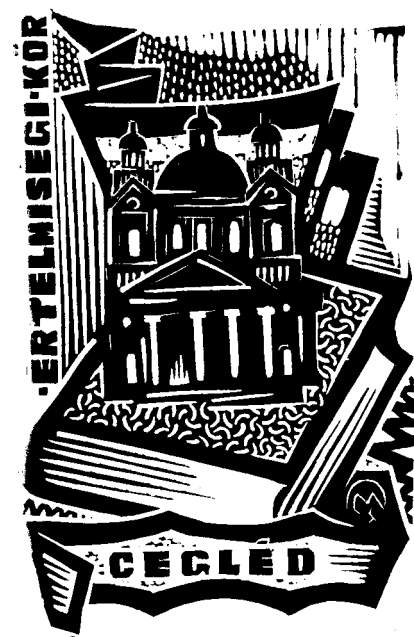
Vasné Tóth Kornélia hasonló szempontok szerint tárgyalja az alkotó könyvjegyművészetének jellemzőit stilisztikai és tematikai vonatkozásokban. Sőt egy külön fejezetben (az írásmű végén) taglalja mindazon irányelveket, amelyek a jelen alkotásjegyzék szerkesztésében vezették. Stíluselemzése lényegre törő, tematikai rendszerezése pedig olvasmányos. A portrészorozatainak szereplőiről rövid művelődéstörténeti ismertetőt nyújt az olvasóknak, hasonlóképpen a magyar történelmi személyekhez és eseményekhez kapcsolódó kultúrtörténeti vonatkozásokat is évszámokkal és idézetekkel teszi érdekesebbé.

A hazai tájakat bemutató szabadgrafikák és könyvjegyek tájkarakterei révén külön színfoltot jelentenek ebben az életműben. A szerző külön csoportosításban ismerteti az intézményi és jubileumi ex libriseket, majd jó érzékkel az írásmű végére szerkesztette Csiby Mihály „ars poeticáját” leíró részt.

A tudományos értekezésnek is tekinthető tanulmányt követi az alkotásjegyzék, amelynek a rövidítésmagyarázatát már az előzőekben megadta. A 321 sorszámozott alkotást évszámokra lebontva, műfaji (alkalmi és szabad grafika, ex libris) kategóriákba sorolva, technikai jelölésekkel ellátva közli a szerző ábraleírások kíséretében. A témaismertetéshez szöveg- és felirat magyarázatot fűz, a felsoroltakat még a méretadatok

egészítik ki. Ezt követően a tudományos kutatókat segítő keresőtáblázatokat állított össze az ex libris készítőket, az ábrázolt személyeket és motívumokat, valamint a műfaji besorolást illetően. Mindezek illusztrálásaként 44 könyvjegy reprodukcióját találjuk a következő részben, és csak azt sajnálhatjuk, hogy a kötött terjedelem nem tette lehetővé több alkotás bemutatását.

Mindezeket a latin jelmondatok és idegen nyelvű

Csiby Mihály linómetszete, X3, Op. 258 (1987), 83×55

idézetek fordításával zárja a szerző. A mű végén található szakirodalmi ajánló Csiby Mihályról írt cikkeket és méltatásokat rendszerezi. Ezekből csak egyet emelnék ki, amelyre a fentiekben többször történik utalás. Lenkey Istvánnak a művészt bemutató írása 1998-ban jelent meg a portugál Artur Mario da Mota Miranda által szerkesztett „Encyclopedia Biographical of the Contemporary Ex Libris” huszonharmadik kötetében.

Összefoglalásként örömmel állapíthatjuk meg, hogy újabb forrásértékű művel gazdagodott a szakkönyvtárunk, amely kutatóknak, szakértőknek, érdeklődőknek, gyűjtőknek egyaránt hasznos kézikönyveként kerül fel a könyvespolcaikra, így jó szívvel ajánlhatom nemcsak nekik, hanem a kisgrafika szerelmeseinek is. A cikkünk címeként megjelenő latin jelmondat pedig (amely a címlapgrafika mottója, miszerint „Sötétben tündöklőbb a fény”...) azért derítse fel szívünket, mert az

ilyen és a maihoz hasonló ragyogó alkalmak fénysugarai be- aranyozzák a kultúra borús egét, és reményeink szerint nincs messze az az idő, amikor szó szoros értelmében is „a haza fényre derül”.

Úgy gondolom, hogy mindannyiunk nevében gratulálhatunk a könyvtár értékkerentő és értékmentő tevékenységhez, amelynek egy fejezetébe nyerhettünk bepillantást a mai alkalmommal. Így válhatott az Országos Széchényi Könyvtár (ezen belül a Plakát- és Kisnyomatványtár) és a KBK egyesület összefogásának eredményeképpen, valamint Vasné Tóth Kornélia kezdeményezésének köszönhetően a kisgrafika ünnepévé az itteni jeles alkalom.

Isten éltesse Csiby Miska bácsit 90. születésnapja alkalmából!

Ürmös Péter

A könyvbemutató a kiállítás-megnyitóval egybekötve hangzott el 2012. április 4-én az Országos Széchényi Könyvtárban.

Csiby Mihály alkotásjegyzéke megvásárolható 500 forintos árban titkárunknál, ill. a www.kisgrafika.hu oldalon.

ARCHITEKTONIKUS FORMASZTRUKTÚRÁK (ÜRMÖS PÉTER KIÁLLÍTÁSA)

Szende Árpád megnyitó beszéde
2012. március 30-án az Újbuda Galériában

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves vendégeink!

Ürmös Péter grafikusművész kiállítására gyűltünk most össze. A kiállítás mottója: „ARCHITEKTONIKUS FORMASZTRUKTÚRÁK”

A grafikai válogatás az építészeti formákhoz, elemekhez, épületekhez, illetve városrészekhez kapcsolódó, azokból építkező, képi elemeket megvalósító új formaelemeket tár elénk, az európai és a magyar építészeti kultúra vizuális alkalmazásával. Egyúttal bepillantást enged a néző számára a grafikai technikákba, melyeket Ürmös Péter virtuóz módon, szinte kivétel nélkül alkalmaz. Láthatunk itt grafikai lapok gyanánt rajzot, linóleummetszetet, litográfiát, de számítógépes grafikát, sőt szitanyomatot is.

A grafikai lapok gazdagságát tovább fokozza, hogy nem csak fekete vonalak, felületek jelennek meg rajtuk, hanem változatos szép színes képi elemek is megtalálhatóak rajtuk.

Ez igazán megköveteli a mesterségbeli tudás magas szinten való művelését.

Felvetődik a kérdés, hogy mi indította, mi vezette művészi szünet el azon az úton, ami az építészeti értékek, jelek, és nyelv használatának e széles tárházát tárja elénk.

Ürmös Péter Pécsen szerezte rajztanári diplomáját, de már ez előtt is foglalkoztatták az építészeti témák. Hallgatóként kezdte kimetszeni a tettyei háztetők rendszerét, amelyet később színes számítógépes grafikákkal egészített ki, és amelyek e kiállításon is láthatóak. Már ekkor, igen korán fellelhető az az alkotói hozzáállás, miszerint az építészeti elemek, szerkezetek csak apropóul szolgálnak, és a képi építkezés autonóm. Ez a továbbiakban is végigkíséri pályáját.

A diploma után Salzburgban tanult litográfiát, ahol a városi vizuális elemeket, mint lehetséges grafikai képalkotó elemeket is tanulmányozta.

Az újabb diploma – Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki karának Rajzi Tanszékén – a szindinamikai és építészeti formatervezői volt.

Ez közvetlen kapcsolatot jelentett az építészettel, annak számos vonatkozásával, de baráti kapcsolatokat is eredményezett gyakorló építészekkel is. E kurzus során mélyedt el a színek használatában, a színharmonikiák mesterfokon történő komponálásában. Azóta is tagja az Építéstudományi Egyesületnek.

A színekkel, a szindinamikával való foglalkozás azonban tovább foglalkoztatta, így néhány év múlva nemzetközi szindinamikai szakértői diplomát szerzett, amelyet a Milánói, a Berliini, a Kiotói és a Budapesti Műegyetem akkreditált.

Meg kell említenünk még e sorban számos tanulmányútját, melyeket Európába, de különösen Olaszországba – 2 alkalommal –, Svédországba, Dániába, Németországba, Ausztriába tett. Ezen utakról mindig gazdag rajzi és fotóanyaggal tért haza, melyet azután műtermében megalkotott grafikai lapok dokumentálják, persze e kiállításon is.

A kiállítás anyaga összefüggő sorozatok láncolata. A sorozatok vezéreszméje változik, és néha a technika is. Közös azonban bennük az évszázados hagyomány, az érték megőrzésének, és a „jel” hagyásának, létrehozásának művészi vágya. A jel fontosságát Herakleitos így említi:

*„Az Úr (...) nem mond ki semmit,
Nem rejt el semmit, hanem jelez.”*

Annak is tanúi lehetünk, hogy néha a két művészi kiindulópont szinte eggyé lesz, miként egy karthauzi szerzetes Grenoble-ben megfogalmazta:

„Aki a jelet elhagyja, összedől a háza”

Másféle sokszínűség is felfedezhető e kiállítás, de általában Ürmös Péter életművében. Gyakran váltogatja és nagy biztonsággal közlekedik a grafikai műfajokban, úgymint képgrafika, emléklap, könyvjegy (ex libris), és persze – nem egyszer – a grafikai lapok méretét is változtatja, a nagytól az egészen kicsiig.

Meg kell emlékeznünk a sorozatok szellemi háttéréről is, a kiállított művek kapcsán.

A városkép – mint képalkotó motívum – igen jelentős művekkel szerepel e kiállításon. Ez néha a klasszikus fekete-fehér formákra egyszerűsítve, néha pedig logóyszerű ábrázolásban történik. Ilyen a moszkvai Madonna, a római Capitolium, vagy a salzburgi dóm és környezete. A párizsi Notre Dame még fekete-fehér ábrázolás, de a fények és ellenfények játékában az építészeti együttes szinte feloldódik és organikussá válik. Talán így lesz fogyasztható az építészeti érték az ember számára, aki többek között célja is a művészetnek. A sorozat utolsó lapja pedig már a kék színekben pompázó Velencét mutatja. De ide tartozik a nagyméretű, és a kisméretű rézkarcoként is elkészített Pápai emléklap, mely főhajtás, tisztelgés a szülővárosnak, ahová anyyi szállal kötődik Ürmös Péter.

Nagyon hangsúlyos elemei a kiállításnak a homlokzattipológia segítségével történt ábrázolások; a technikák vegyesek, a foltmaratástól a szitanyomaton át a számítógépes grafikáig. Itt azonban tanúi lehetünk egy újabb – ám számos művön viszszaaközönő – grafikai képalkotó elem alkalmazásának, mely a töredék. E képi-építészeti elemek csodálatos grafikai érzékenységgel kerülnek ábrázolásra, ám mindig önálló alkotói ötlet megvalósításaként. Ezek szemlélésekor eszünkbe jut Eszterházy Péter, a Harmonia Celestisben írt sora:

„A töredék nem attól az, mert hiányzik belőle valami, hanem attól, ami benne van.”

A képek igen színgazdagok, és a színharmonikiák fajtáit egytől egyig megtalálhatjuk rajtuk. A Via Roma képei e sorozat alkotói.

És így el is érkeztünk a következő sorozat művészi gondolatához, mely az architektúrális, homlokzati elemeket néha természetűen, néha képalkotó elemként használja. Egyesül itt az értékmegőrzés és az önálló művészi megvalósítás. Különösen szép példái e módszernek a Gótika című két kép, de a montage technikát is alkalmazó stuttgarti utcakép, de ide sorolódik a strassburgi Fachwerk, a Rajna menti romtemplom, valamint a welsi műhely is. Ez utóbbinál a díszítés – mint vizuális elem – döntő szerephez jut. Megragadó e lapok gazdag koloritása is.

Az építészethez való igen értő, és érzékeny viszony érezhető a Palladio rajzok, tervek alapján készült – még a címében is építészeti jelet megjelölő – Archigram című lapon (*lásd a hátsó borítón*), vagy a Római Konzervatóriumot is ábrázoló színes rézkarcokon. E sorozathoz tartozik a „Tisztelet Palladionak” című sorozat, mely minden lapján mélynyomást is és magasnyomást is tartalmaz, ezzel a pozitív-negatív hatást is kihasználva.

A műfajok és technikák közötti szabad átközlekedést mutatja a koppenhágai kovácsműhelyből metamorfózison átesett Holmen's templom három grafikája. A rajz, a rézkarc részlemez, és a kinyomtatott rézkarc.

Külön szép blokkot képez a kiállításon a kisgrafika szerepeltetése. Ex librisek, emléklapok láthatóak fekete-fehér, de színes grafikai kivitelben is. Meg-megjelenik a grafikai lapon a népi építészeti, illetve annak építészeti elemei, díszítései.

A teljes elszakadás a valóságtól, és a szürrealitás az utolsó válaszított sorozat műveinek a művészi mozgató rugója. Az Aranykupola című lap litográfia, ofset arany rányomással. Itt már az architektonikus elem csak jó értelemben vett háttér, hiszen az ember, az embercsoport ábrázolás része.

A Terra Madre című elmeséli nekünk, hogy némely kultúra piramist épít, egy másik viszont meddőhányót, és hogy talán kellene tennünk nekünk nézőknek az Anyaföldért. A római Ponte Rotto egy kis részén még szinte naturalisztikus ábrázolás, azonban a kép maga igazán a hídépítő elem önálló képi életre keléséből, a variáció szépségéből építkezik.

Ünnep ez, szinte római ünnep, a grafika ünnepe, amihez Ürmös Péter felszolgált a sült csirkét is, igaz azt is linóleumgráfián, de azért csak kóstolgassák, ízlelgessék, hiszen szürrealis, de szép.

Köszönet az Újbuda Galériának a meghívásért, és a lehetőségért.

Köszönet művésznünknek, aki e gazdag grafikai világot élénk tártta.

Sík Sándor O.Sch.P. versrészletével kívánjuk Neki, hogy még nagyon sok szép grafikával örvendeztesen meg minket:

*„Ne hagyj Uram, megülednem,
Sem eszmében, sem kényelemben.
Ne tőrj megállni egy ostoba van-nál,
S nem vágyni többre kis mái magamnál.”*

Nézzék a kiállítást, gyönyörködjenek, élvezzék e grafikák szépségét, gazdagodjanak a művész gondolataival, üzeneteivel.

Ezennel megnyitom a kiállítást!

*Szende Árpád
Alpár díjas építész*

MAGYAR KISGRAFIKÁK, MŰVÉSZÉRMÉK HOLLANDIÁBAN

Európa egyéb országaihoz viszonyítva Németalföld őríz a legtöbbet a címben említett alkotásokból. A magyar műveknek nyilvánosságot biztosító gyűjtemények itthon alig ismert múltját és tevékenységét kívánja ezért ez az írás ismertetni.

Elsőként a nagy holland festő, Vincent Van Gogh emlékére készült érme került a belga *Tralbaut* (1902-1976) művészettörténész hagyatékából az amszterdami Van Gogh Múzeumba. A neves kutató a múlt század 60-as éveitől Van Goghiana címmel 20 éven át egy-egy kötetet jeletetett meg. Ezekben adta közre hosszabb-rövidebb tanulmányait, melyek részben Vincent alkotásairól, de más művészekről is szóltak.

Vályi Csaba grafikája, C3/X3 (2011), 88×118

Folytatásban látott napvilágot az az írása, melyben ismertette a Van Gogh emlékére készült érmeiket, szobrokat. Ebben magyar művészekről is szó esik, kitérve jelzőkkel illetve az általa „magyar iskolának” elnevezett érmész alkotó-csoportot. Ilyen megnyilatkozásából értesült a közvélemény arról is, hogy a világ első Van Gogh érmét 1936-ban magyar művész: *Ferenczy Béni* mintázta.

Tralbaut úr gyűjteménye egykor egy antwerpeni bérház teljes emeletét betöltötte. Napjainkban hagyatékából Amszterdamban olyan jeles művészeink szerepelnek érmeikkel, mint *Martsa István*, *Kiss Kovács Gyula*, *Engelsz József*, *Cséri Lajos*.

Hollandia városai közül Nuenen nevét kell megemlíteni, mint Van Gogh 37 évig tartó életének legfontosabb állomását. Apja az itteni református közösség lelkipásztora volt. A festő ide tért pihenni 1884-ben, több évi hanyattatás, kudarcok sorozata után.

Harmincegy évesen itt kezdett komoly ütemben rajzolni, festeni. Két évig tartó itteni, „holland” korszaka alatt számos rajz és olajfestmény – életművének szinte fele – került ki kezei közül. Megörökítette a paraszti munka mozzanatait, de szerepelnek vásznain a helység műemlékei: a templom, a paplak, vízimalmok és az egyetlen szélmalom is. Nuenenben készült egyik főműve, a „Krumplievők” c. olajkép is. A városkáról azt is meg kell említeni, hogy ez az egyetlen hely a világon, ahol egy világhírűvé lett festő vászonra vitt témáival legalább egy tucat helyen ma is nap mint nap találkozhatunk.

Van Gogh népszerűségének elterjedése megkívánta a reá vonatkozó emlék-áradat őrzését és rendszerbe foglalását. Erre

az önkormányzat egyik tisztviselője, *Ton de Brouwer* évtizedekkel ezelőtt önként vállalkozott. Éveken át gyűjtötte a festő művészetéről szóló könyveket, katalógusokat, a város múltját idéző okiratokat. Felettesei, látván odaadó, pótolhatatlan munkáját, 1976-ban létrehozták a Van Gogh Dokumentációs Központot, vezetésével őt bízták meg. A sokirányú nemzetközi kapcsolatot kiépített intézmény eleinte műemlék épületben, egy kiszolgált kocsiszínben kapott helyet. Amikor azonban a polgármesteri hivatal új, modern épületbe költözött, a hagyományos stílusú, felújított régi városházát a dokumentáció kapta meg. *Vincentre*-re változott neve is, melyet a festő keresztnévéről és a centrum szó francia változatából alakítottak ki. Nuenen büszkén vette fel egykori polgára nevét, ezt mutatja a turista reklámokon szereplő megtisztelő név: Van Gogh Village.

Az új múzeum szellemes módon biztosítja a látóivalók megismerését. A megfestett építmény közelében mintegy 16 helyen ízléses kivitelű oszlop emelkedik, a festmény képével. A látogató gombnyomására holland vagy angol nyelven hangszalag mondja el a kép létrejöttének körülményeit.

A VINCENTRE tavaly történt megnyitása óta a látogatók ezrei keresik fel az épületet, ahol kiállítások és pompás kiadványok ismertetik a látogatókkal Brabant tartomány nagy fiának e tájon készült műveit. Tevékenységük ismertetése túlnőne e cikk keretein, két gyűjteményükről azonban – magyar vonatkozásaik miatt – szólnunk kell. Ez az ottani kisgrafikai és művészérem anyag, mely napról napra gyarapodik.

Ton de Brouwer évek óta gyűjti az ex librist, bármely országban készült is. Egyetlen feltétel a gyűjteménybe bekerülésnek a Van Gogh személyéhez való kötődés. Három ízben rendezett már kiállítást ezekből a kisgrafikákból, sőt 2003-ban róluk gazdagon illusztrált katalógust is kiadtak. Jelenleg a gyűjtemény megközelíti a 100 darabot. Ennek közel a fele, 45 lap Magyarországon készült. Nuenen város anyagában egynél több kisgrafikával van jelen: *Fery Antal*, *König Róbert*, *Stettner Béla*, *Varga Edit*, *Vályi Csaba*, *Vén Zoltán* és *Vincze László*. Nemcsak a magyar anyagban, hanem a teljes nemzetközi gyűjteményben a legtöbb saját grafikával szerepel *Kőhegyi Gyula* grafikusművészünk.

A VINCENTRE nemrég megjelentetett alkotói listájában Van Gogh személyét a tulajdonukban lévő mintegy 110 éremoldal is idézi. A bronzból és egyéb nemes anyagból öntött vagy vert medáliák, pénzérmék Európa számos országát képviselik. Mennyiségét tekintve ez lehet a világ legnagyobb Van Gogh éremgyűjteménye. Magyar művészek – szám szerint 18-an – alkotásaik művészi színvonalával méltóként érdemelték ki a nemzetközi elismerést. A bevezető sorokban említett *Ferenczy*, *Martsa*, *Kiss Kovács*, *Engelsz* és *Cséri* mesterek mellett elismeréssel iktatjuk ide nevüket az utókor számára: *Barthos Endre*, *Sz. Egyed Emma*, *Göbölly József*, *Herczeg Klára*,

Köhegyi Gyula linómetszete, X3, Op. 198 (2009), 65×65

Körösenyi Tamás, Kunvári Lilla, Lázár Sándor, Loránt Zsuzsa, Murai Jenő, Nagy István János, Németh János, Renner Kálmán, ifj. Szlávics László. Közülük a legfiatalabb: Szlávics mester nevét 9 érme őrzi e páratlan gyűjteményben.

A honfitársaink által megmintázott 34 éremoldal a teljes százat meghaladó éremtermés közel 1/3-át teszi ki, szereplésük szobrászaink Van Gogh iránti, határainkon átívelő tiszteletét is jelenti, egyben megkapó bizonyítéka önzetlenségüknek. Ugyanis nem is egy közülük érmének egy-egy példányát ajánlódokozta Ton de Brouwer barátunknak, a magyar művészet ismerőjének, hírünk külföldi népszerűsítőjének.

Az immár világhírű Van Gogh-émlékhely, Nuenen „névtelen” támogatói közül meg kell említeni lapunk szerkesztője, dr. Arató Antal nevét. Ő ugyanis nem kis feladatra vállalkozott. Az internet segítségével felkutatta az érempiacon kínált Van Gogh érmekeket. Három ilyen alkotást sikerült a holland gyűjtemény részére megszereznie. Az érmekeg egyikét még sohasem reprodukálták. Ennek alkotója Farkas István debreceni születésű szobrász (1915-2005) volt. Érmének képét kisgrafikai lapunk profilja ellenére azért mutatjuk be, hogy ezzel Szerkesztőnk szakmai jártasságának, minden jó ügy iránti lelkesedésének írásban is emléket állítsunk.

E sorok írója a holland dokumentációs központtal 1978-ban kezdett levelezést. Iratváltásunk az eltelt 34 év alatt vastag

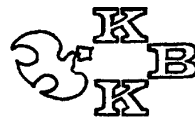
Vályi Csaba linómetszete, X3/2, 105×130

dossziét töltött meg. De Brouwer úr többször járt hazánkban, ezalatt számos városunkban megfordult. Nevét a 2006. évi budapesti Van Gogh kiállítás katalógusa is közli, mint az eseményekben részt vállaló szakemberét.

Ton barátunk cselekedeteit nagyfokú tapintatosság, mások megbecsülése és az örömet, meglepetéseket okozó magatartása jellemzi. Ezért lett számunkra nagy élmény az otthonában és a holland múzeumokban tett látogatásunk. Örömet okozva, váratlanul akart megjelenni Budapesten, 2011 márciusában a KBK összejövetelén, amikor a tagság az egyesület 90 esztendő tagját születésnapja alkalmából köszönti. Titokban vette meg a repülőjegyet, bérelt szobát fővárosunkban. Tervét a Sors keresztülhúzta. Közvetlenül az indulás előtt súlyos belső bajok jelentkeztek szervezetében. 8 hónapot töltött betegágyban, mialatt egyik műtétét Svédországból televízióon keresztül irányították a szakemberek. A hosszú kórházi életet 6 hetes utókezelés követte. Azóta örömmel értesültünk arról, hogy napjainkra visszanyerte életerejét. Mint egyik levelében írta, már kerékpáron közlekedik, a korábbi tevékeny életét éli. Részt vett Amszterdamban a Van Gogh kutatók nagy tanácskozásán. Másnap repülőre szállt és 3 napot ismét Budapesten, körünkben töltött.

Gyógyulása szinte csodának tekinthető. Azonban sokkal inkább akaraterejének, fegyelmezettségének, és a művészethez való határtalan ragaszkodásának tulajdonítható az örvendetes újjászületés. Ehhez holland barátunknak sok magyar tisztelője, grafikusok és szobrászok gratulálnak, a VINCENTRE további virágzását kívánva.

Soós Imre

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja:
www.kisgrafika.hu

Salamon Árpád linómetszete, X3, Op. 42 (2008), 98×82

SZÁSZ SÁNDORNÉ GASZTONYI MÁRIA EMLÉKÉRE

Mindannyiunk által szeretett és nagyra becsült Maránk el- távozott tőlünk, hosszú, betegeskedés után, nagy türelemmel viselt szenvedés után, 2012. július 30-án, nem sokkal nyolcvan- nadik születésnapja után örökre elaludt.

A Kisgrafika Barátok Köre olyan tagját veszttette el, aki személyében és tevékenységével példamutatón támogatta az egyesület munkáját. A KBK rendezvényeinek elmaradhatatlan tagja – legalábbis, amíg betegsége ebben nem akadályozta –, és a társaság lelke volt, kedves egyénisége mindig elvarázsolta a hallgatóságot. Gyűjtőként még Réthy István titkársága ide- jén, 1969-ben kapcsolódott be a kör munkájába, a kisgrafika minden szinte minden hazai mestere készített számára könyv- jegyet, de külföldi ex libris gyűjteménye is számottevő, kü- lönösen a japán lapjaira volt büszke. Gyűjtői ars poétikaként fogalmazta meg egykor: „Számomra a legszürkébb perc is fé- nyesedni kezd, ha előveszem ex librisemet...” Gyűjteménye gyarapodásával a későbbiekben már ex libris ciklusokban kez- dett gondolkodni, így teljesedett ki például az „ex musicis” vagy a virágmotívumokat ábrázoló sorozata is. Megrendelő- ként személyre szabott kérésekkel kereste meg az alkotókat, mecénásként pedig férjével, Szász Sándorral, aki az ATI Köz- raktározási Vállalat igazgatója volt, évekig támogatták a Kis- grafika újság megjelenítését. Ebben riportsorozatot indított „Születésnap beszélgetések” címmel a művészekkel és gyűj- tőkkel, akik nemcsak a kisgrafika műhelytitkairól és tágabb értelemben vett művészeti kérdésekről nyilatkoztak, hanem személyes tapasztalataikat és véleményeiket tollba mondták.

Kosztolányi sorai rá is illenek: „Akárki is volt ő, de fény, de hő volt...” Egy kedves szavát, egy kedves mosolyát vagy moz- dulatát most is vissza tudjuk idézni. Széles látókörét és tájéko- zottságát iskolai tanulmányai alapozták meg. 1932 pünkösdjén

Stettner Béla linómetszet, X3, Op. 496 (1979), 105×58

SZÁSZNÉ MÁRIA KÖNYVE

M. Kiss József linómetszete, X3 (1980), 133×88

született (május 16.) Szombathelyen, de később Debrecenbe költöztek. Itt töltötte fiatalkorát, középiskolai tanulmányait a „Szevicsben” végezte. Pesten szerzett magyar-ének-zene sza- kos diplomát, és itt is kezdett tanítani. Baráti társaságban, egy- egy közös éneklés mindig élményszámba ment. Egy ismerős dallam vagy strofa most is őt idézi. Művészeti érdeklődése a zene mellett az ábrázoló művészetek felé is hamar kialakult, hiszen fiatalkorában rajz tehetségét tanára már korán felismer- te. Innen adódhatott a vonzódása a grafika, majd később az ex libris iránt. Kezdetben Fery Antal, Rákóczi Ferenc, Stettner Béla és Dániel Viktor készített számára lapokat, és ezekkel indult a gyűjtői tevékenysége. A legkedvesebbek számára az erdélyi mesterek által készített könyvjegyek voltak.

Stettner Béla linómetszete, X3/2, Op. 306 (1975), 60×95

Imets László (RO) fametszete, X2 (1979),
140×60

gyeessen. Az ex libris mesterei közül is sokan szerepelnek az albumban, a teljesség igénye nélkül: ifj. Feszt László, Kékesi László, König Róbert, Kőhegyi Gyula, M. Kiss József, Menyhárt József, Perei Zoltán, Várkonyi Károly, Vén Zoltán. Róluk és a gyűjtőtársakról szóló visszaemlékezését a Kisgrafika 1997-es különszámában találhatjuk meg.

Ha gyűjteményeinkben a tőle kapott lapokat kézbe vesszük, Rá gondolunk, és emlékét így őrizzük és ápoljuk továbbra is!

Ürmös Péter

HÍREK

Vályi Csaba tagtársunknak életmű kiállítása nyílt meg EMLÉKEK címmel az Újpesti Galériában 2012. június 21-én délután 5 órakor. A két szinten megvalósított tárlat bemutatta úgy festményeit, mint intarziáit. Szép számmal szerepeltek metszetek is, a szabadgrafikák mellett ex librisek. Egy egész tablót betöltött a Soós Imre nevére készített, Van Goghgal kapcsolatos könyvjegyek. Jó áttekintést lehetett nyerni a művész-tanár eddigi alkotásairól. A megnyitó beszédet dr. Feledy Balázs művészeti író tartotta.

Debrecenben a Debreceni Városi Könyvtár Benedek Elek Könyvtárában (Piac u. 68.) 2012. június 18-án nemzetközi ex libris kiállítás nyílt. A hazai művészekon kívül számos külföldi volt, még Dél-Amerikából is küldtek anyagot. A megnyitó beszédet dr. Vitéz Ferenc tartotta. A résztvevő művészek em-

léklapot is kaptak. Kb. 100 művész 245 ex librise volt látható, többek között két alkotóközösség munkái is: a Zöldház Rajz-stúdió és a Tóth Árpád gimnázium alkotói. A zsűri 3 fődíjjal és 3 különdíjjal jutalmazta a legjobbakat.

J. Grabowski tusrajza, P1 (1959), 94×53

Az Új Ember hetilap 2012. június 24-i számában nagyobb cikk jelent meg Lippóczy Norbert (1902-1996) magyar származású lengyelországi (Tarnow) borkereskedőről, mügyűjtőről. Folyamatosan építette a lengyel-magyar barátságot (tarnowi Bem József Magyarbarát Társaság), jeles ex libris gyűjtő volt. A szőlős-boros témájú ex libris gyűjteményét a budapesti Mezőgazdasági Múzeumnak adományozta. Jelentős ex libris anyagot hagyott a Tarnowi Kerületi Múzeumra.

Kertes Kollmann Jenő emlékház nyílt 2012. július 13-én, Jenő napján Budapest Remete-Kertvárosban, a Nádor u. 18. szám alatt. Megvalósítója a művész rokona, Kollmann György volt, aki előadást is tartott Kollmann Jenőről 2011. szeptember 7-én a Józsefvárosi Galériában.

LAPSZEMLE

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft Nr. 2. 2012. A tübingiai Burgk várában szabadkőműves témájú exlibrisekből rendeztek sikeres kiállítást.

Érdekes vallomást olvashatunk Heinz Neumaier tollából, aki muzikális családból származik, és kifejezetten zenei témájú ex libriseket gyűjt, elsősorban lant és gitár ábrázolások érdeklik.

Karl May halálának 100. évfordulója kapcsán műveinek népszerűségéről, kiadásairól és illusztrációiról olvashatunk, ex librisekkel illusztrálva.

Laudáció Heinz Deckertől – Dr. Ottmar Premstallerről: az osztrák gyűjtőt a DEG (a német gyűjtő egyesület) tiszteletbeli tagjává fogadták.

Könyvajánlat: Gernot Blum összeállítása az elmúlt fél évszázad német ex libris-művészeiről, a DEG évkönyvében.

M. G. Oppal összeállításában monográfia jelent meg Herbert Toni Schimek (1905-1982) grafikai tevékenységéről.

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2012/2.

Fényképekkel illusztrált, részletes beszámoló olvasható a német egyesület éves találkozójáról Grassauban. Megválasztották az új vezetőséget, Dr. G. Blum eddigi elnököt húsz év után egyhangú szavazással Klaus Thoms váltotta fel, helyettese Heinz Decker lett.

Gratulálunk az új elnöknek, aki ebben az esztendőben lett 70 esztendő, és az új vezetőségnek!

A német egyesületnek számos külföldi tagja is van, akik közül többen részt vettek a találkozón. A DEG kapcsolatot épít a krefeldi művészeti főiskolával, kiadványokat jelentet meg. Archívuma a Mönchengladbach-i városi könyvtárban található.

Klaus Rödel a jelenlegi finn ex libris-életet és művészetet ismerteti. Felsorolja az ex libris művészeit, és kiemeli Paaavo Helkama gyűjtését. A finn ex libris élet csúcspontjának tekinti a XXXIV. Nemzetközi ex libris kongresszus megszervezését.

Elke-Schutt Kehm a Gutenberg Museumba ajándékként bekerült ex libris albumot ismerteti. A 158 darab, beragasztott, döntően klisé ex libris közül a legrégebbi 1906-ból, a legújabb 1920-ból származik. Az album Alexander Bindseil (1884-1971) nyomdászé volt, aki motívumok szerint csoportosította az ex libriseket.

Megemlékezés Antoon Vermeylen elhunytáról, sajnos hibás adatokkal; fénykép a belga művészről és életének társáról, Horváth Hermináról.

Néhány a számos érdekes és tanulságos könyvajánlat közül:

Gürtzen, Jürgen: Prof. Toni Hofer (1903-1979) életművéről oeuvre-katalógus (Hannover, 2012)

Collector's edition X2 Frank-Ivo VAN DAMME (megrendelhető: francis.dirix@telenet.be)

Lommen, Mathieu: Das Buch der schönsten Bücher (Köln, 2012)

Ex erotica. Michael FINGESTEN. (Kunstmuseum Fredrikshavn, 2012)

Projektek:

Holland projekt, amely izraeliták ex libriseivel foglalkozik, további részletek: www.hetjoodsexlibris.nl

Folyik a Germanisches Nationalmuseum (Nürnberg) ex libriseinek digitalizálása.

Karl F. Stock nemzetközi ex libris irodalmi adatbankja elérhető a neten: <http://bibi.kfstock.at>

Információk művészeknek versenyekről, nemzetközi kiállításokról:

3. Nemzetközi Palladio ex libris Biennálé, Vicenza, 2012.10.12-10.28. lásd: www.artedepaolironchin.org; www.stamperia-calcografica-veneziana.com Határidő: 2012.09.30.

Nemzetközi Ex libris Centrum, Sint-Niklaas, lásd: <http://musea.sint-niklaas.be/exlibris>

Horváth Hilda

Obvestila. A szlovén exlibris társaság májusban ünnepelte fennállása 45. évfordulóját. A társaság 1979-ben csatlakozott a FISAE-hoz. Fennállása alatt 276 kiállítást gondozott, 352 előadást és 200 különféle találkozót, 190 kirándulást szervezett, és kb. 40 kiadványt és kiállítási katalógust jelentetett meg.

1974-ben a szlovén társaság szervezte meg Bledben a 15. Nemzetközi Exlibris Kongresszust. Rajko Pavlovec a

kezdetektől a társaság titkára. Az elnökök névsora: Dagmar Nováček, Jaro Dolar, és az 1995-től elnöklő Ervin Kralj.

Júniusban a maribori vár fegyvertermében Salamon Árpád exlibriseit állították ki és Rajko Pavlovec gyűjteményének darabjait.

A **Néző•Pont** 2012. április-május. A debreceni folyóirat felhívást tartalmaz a 2012. június 18-án megnyílt nemzetközi exlibris kiállításon való részvételre. A kiállítást a KBK, a debreceni Benedek Elek Könyvtár és Keresi Ferenc szervezte.

A kiállítás anyaga felkerült a könyvtár facebook oldalára és a Magyar Ex Libris facebook oldalra is, az anyag pedig a Benedek könyvtár tulajdona lett.

A Keresi Ferenc által szerkesztett Magyar Ex Libris facebook oldal egyaránt szerepeltet magyar és külföldi művészeket, elősegítve művészek, gyűjtők és pártolók jobb tájékozódását.

Nordist Exlibris Tidsskrift 2012/2. A következő művészek exlibriseit mutatja be a kis folyóirat: Carl Larsson, Anette Fritsch, Nurgül Arikan, Yunus Günes. Peter Dietzsch, Petr Hampl, Ayrat Teregulov, Bohdan Rutkowiak, Adam Czech, Eftihia Petala, Cees Andriessen, Hsiao Ming Hou, Alfonas Cepauskas, Kaloyan Iliev-Kokimoto, Jurij Jakoveno.

Knižni Značka 2012/2. A lap részletesen ismerteti a cseh exlibris társaság céljait, munkaprogramját, a csatlakozás lehetőségét, a találkozóikat, és a költségvetést.

A cseh nyelvű lap érdekessége, hogy lapszemlét közöl, pl. a Kisgrafika 2012/1 számáról is, de nem tartalmaz idegen nyelvű tartalomjegyzéket.

Boekmerk 2012/38. A rendkívül ízléses, szép színes illusztrációkat tartalmazó belga folyóiratot öröm kézbe venni (annál is inkább, mert van benne angol összefoglaló!)

A lap elején egy cikk belga művészeknek van szentelve, akiket eddig nem mutattak be a belga exlibris művészek sorában (a Boekmerk 25-37 számaiban). Ilyenek pl. Delvaus, Evenepoel, Folon, Meunier, Van der Velde stb.

Cikk emlékezik meg a Graphia egykori szerkesztőjéről, André Vercammenről, aki mint gyűjtő is nagy szerepet játszott a belga exlibris társaság élete szervezésében.

Interjút közölnek a Párizsban élő belga művésszel, André Goezuval.

Egy másik cikk egy holland gyűjtőt, Joop Sliepet mutatja be, aki szerint fel kellene hagyni a nagy méretű exlibrisekkel, és vissza kellene térni a „tisztá” kis méretű könyvjegyekhez!

Külföldről a román Marius Martinescu - Elena Hlodec házaspárt mutatja be a lap, valamint Frank Eissner lipcei német fametszőt. Mind a három művész szívesen készít exlibriseket.

A Sint-Niklaas Nemzetközi Exlibris Központ 2013-ban exlibris-kisgrafika biennálét szervez, amelyre 2012. novemberig kell elküldeni a műveket. (Itt nem szerepelnek a feltételek, sem a cím, csak a határidő.)

Könyvszemlével zárul a lap. Megemlítendő az 1933-40 között Németországból Hollandiába menekült zsidók számára készült exlibriseket tartalmazó „Ex libris in Exil” (Ex libris a száműzetésben) c. kiadvány.

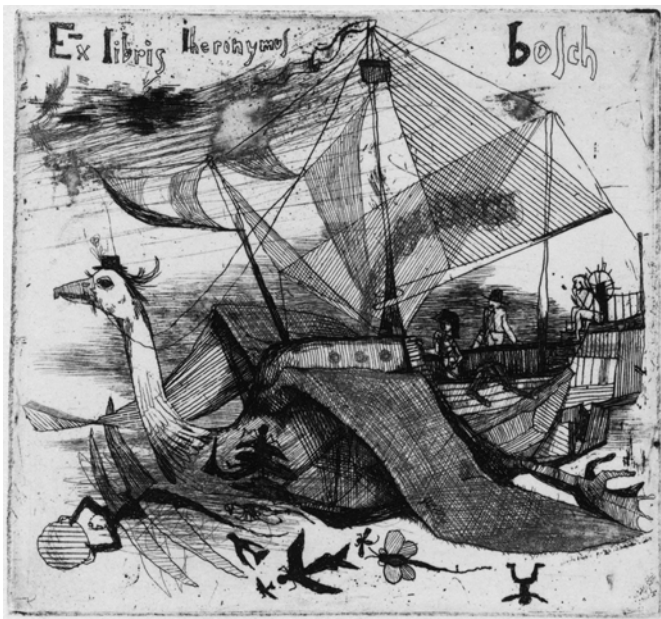
A belga Francis Dirix megjelentette Frank Ivo van Damme 52 fametszetét, a könyv illusztrációit az eredeti dúcokról nyomták.

KÖNYVESPOLC

GRAFIKÁK A PITTMANN-GYŰJTEMÉNYBŐL

Magyar sokszorosított grafika
1960 – 1985

Ezzel a címmel adott közre egy albumot a gyűjtemény örököje, gondozója, Pittmann Ildikó. A Pittmann házaspár gyűjtőtevékenysége jól ismert a körünkben, gyűjteményük válogatott lapjaiból több önálló tárlatot, emlékkiállítást (Gácsi Mihály, Stettner Béla, Perei Zoltán) mutattak be, elsősorban Vas megyében. 1973-tól ex librisek, kisgrafikák gyűjtésével, cseréjével kezdték gyűjteményüket megalapozni, s ennek során széles körű kapcsolatot alakítottak ki a hazai és külföldi gyűjtőkkel, művészekkel egyaránt. Pittmann Ildikó intézte

Kondor Béla rézkarca, C2

a levelezést, a kisgrafikák cseréjét, a katalogizálást, míg Pittmann László (Győr, 1943 – Szombathely, 2006) gondozta a szabad grafikákat. Ám nem csak gondozta, hanem magas színvonalon nyomtatta is azokat. Ismert művészek kérték fel magas- vagy mélynyomású grafikáik sokszorosítására. Mint Tóth Csaba által írja a kiadvány bevezetőjében: „A barátság pedig mindennél fontosabb kötelék. Pittmann Lászlónak szinte erőfeszítéseket sem kellett tennie, hogy létrejöjjön, majd gyarapodjon a gyűjteménye.” Persze nem ment ez ilyen könnyen: a három gyermeket nevelő pedagógus házaspár sorra járta a kiállításokat, antikváriumokat, árveréseket, műtermeket, hogy a kifejezőmódjukban, stílusukban, szemléletükben különböző alkotásokat beszerezzék. Azaz arra törekedtek, hogy a gyűjtemény sokoldalú betekintést nyújtson a kortárs grafikusművészet világába. Ennek eredménye a 125 művész (mind szerepel a *Kortárs Művészeti Lexikonban*) 693 képgrafikája, melyek közül a kiadvány mintegy százat mutat be (egy-egy önálló lapon) az alkotók betűrendjében.

Az album bevezetőjében Lóska Lajos művészettörténész elemzi a korszak (és az előzmények) grafikai művészetének és a Pittmann-gyűjteménynek a sajátosságait, egy-egy művészről és alkotásról részletesebben szólva. Ezt követően – Ágotha Margittól Würtz Ádáig – az alkotók betűrendjében követik

egymást a fekete-fehér és színes illusztrációk. Némelyik művésztől (Csohány Kálmán, Gácsi Mihály, Gross Arnold, Kass János, König Róbert stb.) több is. A kötetben – jogosan, hiszen műtörténeti jelentősége van – egyetlen könyvjegy, Kondor Béla *Ex libris Hieronymus Bosch* (1962) feliratú rézkarca szerepel. A kiadványt a terjedelmes katalógus, a 693 képgrafika – szintén a művészek betűrendjében – sokoldalú leírása zárja. Ezek a leírások több esetben – pl. Kass Jánostól több mint 120, Stettner Bélától 80, Pereitől több mint 50 tétel – a hiányzó alkotásjegyzékek összeállításához is fontos adalékokat jelentenek.

Gyűjtőtársunk a kemény kötésű, kifogástalan tipográfiájú, bibliofil értékű album közreadásával nemcsak egy jelentős magángyűjteményt tesz sajátos módon közkinccsé, hanem fontos forrásmunkát, kézikönyvet is nyújt a magyar grafika „aranykora” iránt érdeklődők számára. S természetesen a kisgrafika-gyűjtők részére is, hiszen a bemutatott alkotók közül jó néhányan készítettek ex libriseket is. Mint a katalógus bevezetőjében írja Pittmann Ildikó, tervei között szerepel egy, a gyűjtemény ex libriseit is bemutató kiadvány. Amikor őszinte szívvel gratulálunk, további erőt, egészséget (no és nem kevés anyagiakat) kívánunk annak megvalósításához.

(Szerk. Mayer László, a műtárgyjegyzéket összeállította, a grafikákat válogatta Pittmann Ildikó. A borítót tervezte Bonyhádi Károly, Szombathely, 2011. Kiadta Pittmann Ildikó, 136 lap, 21×20 cm.)

Arató Antal

TAKÁCS GÁBOR: EX LIBRIS (MENTOR KIADÓ, MAROSVÁSÁRHELY, 2011)

„Már a könyvnyomtatás feltalálása előtt, a kézzel írott könyvek, a kódexek megrendelői valamilyen, a tulajdonukra utaló jegyet – címer, név, esetleg csak monogram – rejtettek a könyv valamelyik elemébe. Ezt a szokást mentette át az ember a nyomtatott könyvbe is, a jegyeket művészi szintig tökéletesítve. Az ex libris nem más tehát, mint tulajdont jelző, művészi igényű könyvjegy.

A szerző a teljesség igénye nélkül kíván rálátást adni a grafika e gazdag területére, amelyet az ex libris fogalma fémjelez. E fogalmat a kötetbe foglalt 168 grafikai lap segítségével is igyekszik közelebb hozni, bemutatni az érdeklődőknek, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy talán sikerül többekben is felkelteni az érdeklődést a kisgrafika ezen igen esztétikus, sokszínű és érdekes ága iránt” – olvashatjuk a könyv fülszövegében.

A 72 oldalból és 48 táblából álló kemény kötésű, szép kiállítású könyv jó áttekintést ad e témakörrel. A magyar szöveg mellett román és angol nyelven is tájékozódhatunk. Röviden ismerteti a technikai eljárásokat, közli a nemzetközi ún. barcelonai szíglákat, azaz a technikák rövid jeleit is. Rövid irodalomjegyzék is segíti az eligazodást. A képanyag nemzetközi válogatás.

P. L.

ÚJABB FORRÁSMUNKA KÉKESI LÁSZLÓ MŰVÉSZETÉRŐL

Korábbi számainkban bemutattuk ifj. Kékesi Lászlónak az édesapja munkásságát méltató írásokból szerkesztett kiadványokat, így *Az apámról írták, mondták* első (1994) és második (2007) kötetét. Idén adta közre a harmadikat, amely az 1998 és 2011 között megjelent dokumentumokat tartalmazza. Ahhoz, hogy tetemes anyagot sikerült közölnie, hozzájárult, hogy az

interneten olvasható írásokat is bevette az összeállításba. Ezek összegyűjtésében segítségére volt fia, Attila, aki méltó munkatársa a művész hagyatékának népszerűsítésében. Ő készítette el Kékesi László interneten hozzáférhető honlapját (<http://grafikusmuvesz.portal.hu>). Itt időrendben tekinthetjük meg a művész nagyszámú bélyegét és ex librisét, azaz az egész világon hozzáférhetővé vált Kékesi László munkásságának két meghatározó területe. (A munkásságát méltató írás mellett a honlap folyamatosan bővülni fog.)

A számos érdekes dokumentumot tartalmazó kötetből különösen érdekes ifj. Kékesi Lászlónak vallomások írása (*Rokonlelkek találkozása*), amely azt idézi fel, hogy a művész aiki kiállítására hogyan született meg Fekete István állathőseit megjelenítő kisgrafikája (*Ex libris Boros Edit*). Fontos adatokat közöl a szerző *Ferences lelkiség édesapám grafikai művészetében* című tanulmánya is. Több írás utal Márton Lajos és Kékesi László kapcsolatára. (Közös munkájuk a Szent Jobbot szállító Aranyvonat dekorációja stb.) Szintén több írás utal a művész szülővárosához, Szarvashoz kötődő kapcsolataira, a cserkészettel összefüggő munkásságára. Olvashatjuk Gombos László, Mayer József, Ürmös Péter, V. Tóth Kornélia és mások cikkeit is, amelyek lapunkban jelentek meg. Sok, olykor terjedelmes írás, köztük angol nyelvű (fordításban is közölve) foglalkozik Kékesi László bélyegművészetével. Az adatgyűjtés gondosságát jelzi, hogy az internet mellett (vagy annak segítségével) honnan vett át írásokat a szerkesztő: *Evangélikus Élet*, *LUPE Magazin*, *Népszabadság*, *Néző•Pont*, *Magyar Katolikus Lexikon*, *Sossi Journal*, *Szarvas és Vidéke* stb. Külön említésre méltó, hogy az átvett írásokat ifj. Kékesi László minden esetben ellenőrzi, ha kell, jegyzetekben kiegészíti, a téves adatokat helyreigazítja.

A kiadványt a három kötetben megjelent írások (több mint 140 tétel!), majd ifj. Kékesi László édesapjáról írt tanulmányainak (17 tétel) bibliográfiája zárja. A „Könyv kézirat” kifogástalan tipográfiai megvalósítása (a címek, a szöveg közti kiemelések, az illusztrációk, feliratok elrendezése) ugyanúgy jellemző erre a műre is mint korábbiakra. A közölt szövegeket kiegészítő mintegy 90 illusztráció (ex librisek, bélyegek, fotók, meghívók, képes levelezőlapok) kétharmada színes. Az összeállítás méltó folytatása a már megjelent műveknek, s abban bizakodva, hogy néhány esztendő múlva egy újabbat vehetünk majd kézbe, őszinte szívvel gratulálunk a szerzőnek. (Ifj. Kékesi László: *Apámról írták, mondták. 3. köt. Válogatott cikkek, tanulmányok, beszédek 1998-2011. Pilisjászfalu, 2012., 137 (3) lap.*)

Arató Antal

VASNÉ TÓTH KORNÉLIA:
CSIBY MIHÁLY KISGRAFIKAI ÉLETMŰVE

A könyv részletes ismertetését lásd a 6. oldalon Ürmös Pétertől. A könyvet kiadta a Kisgrafika Barátok Egyesülete, Budapest, 2012. ISBN 978-963-08-3360-8

Írta és szerkesztette: Vasné Tóth Kornélia.

Méret: A/5 (148×210 mm), 76 oldal, 44 grafikával, az ex libris készítettök jegyzékével, latin jelmondatok és egyéb idegen eredetű kifejezések magyarázatával, szereplő idézetek felsorolásával, szakirodalmi ajánlóval stb.

Megrendelhető a www.kisgrafika.hu oldalon a kiadványaink menüpont alatt, vagy titkárunknál, Palásthy Lajosnál.

SUMMARY

Kornélia Tóth V.: FISAE XXXIVth International Ex-Libris Congress in 2012. An Account from a Participant

FISAE XXXIVth International Ex-Libris Congress was held in Naantali, Finland on 13th – 18th August 2012. Five Hungarian delegates were among the 190 participants from 23 countries.

To the competition 15 Hungarian artists had submitted their works, and some of these were exhibited.

Kornélia Tóth V.: The Grand Master of Small Graphics, Mihály Csiby

The text of the speech opening the exhibition delivered at National Széchényi Library, 4th April 2012, is published here. The exhibition was arranged to honour the artist having turned his 90th years of age this year.

Péter Ürmös: Lumina in tenebris clariora sunt

A catalogue was compiled by Kornélia Tóth Vas and published by KBK comprising the ninety-year-old artist's small-sized graphic oeuvre (ex libris, occasional and artistic graphics). The article is the launch speech for the book.

Árpád Szende: Architectonic Structures of Forms

Several graphic works by Péter Ürmös representing architecture were shown at Újbuda Galéria (Budapest), from 30th March 2012. In this opening text the selection is emphasized to showcase graphics in various techniques concerning buildings and architectural forms.

Imre Soós: Hungarian Small Graphics and Artistic Medals in the Netherlands

On the occasion of transferring the medals from the estate of M. E. Tralbaut (1902-1976), Belgian art historian, to the Van Gogh Museum in Amsterdam, the author also presents Van Gogh Museum in Nuenen opened last year, featuring Hungarian-related medals and bookplates.

Péter Ürmös: In Memory of Mrs. Sándor Szász, nee Mária Gasztonyi (16 May 1932 - 30 July 2012)

She was a long-time and ardent member of our Society. She mostly specialized in music themes being a teacher of singing and music herself. She also had a collection of florid motifs and she had a number of Japanese bookplates as well. She was a regular author of this journal.

News, Press Review, Bookshelf

AUSZUG

Kornélia Vas Tóth: Der XXXIV. FISAE Internationale Exlibris Kongress (2012) mit den Augen eines Teilnehmers

Von 13-ten bis 18-ten August 2012 fand in Naantali, Finnland der XXXIV FISAE Internationale Kongress statt. An dem Kongress nahmen 23 Länder mit 190 Teilnehmer davon fünf Ungarn teil. Es wurde ein Preis ausgeschrieben, fünfzehn Graphiker aus Ungarn nominierten, deren Werke in der Ausstellung bewundern werden konnten.

Kornélia Vas Tóth: Großmeister der Kleingraphik M. Csiby

Mit diesem Text wurde die Ausstellung am 4-ten April 2012 in der Landesbibliothek Széchényi eröffnet. Die Ausstellung wurde aus dem Anlass eröffnet, dass Mihály Csiby Graphiker und Maler in diesem Jahr seinen 90. Geburtstag feierte.

Péter Ürmös: Lumina in tenebris clariora sunt

„Das kleingraphische Lebenswerk von Mihály Csiby” mit diesem Titel erschien eine Publikation von Kornélia Vas Tóth, die das ganze Lebenswerk (Verzeichnis von Exlibris, Gelegenheits- und freie Graphik) umfasst.

Árpád Szende: Architektonische Formstrukturen

Am 30-sten März 2012 wurde in der Galerie Újbuda eine Ausstellung aus den graphischen Werken von Péter Ürmös mit dem Thema Architektur eröffnet. Der Eröffnungstext betont: die Auswahl der Werke demonstrierte die Formelemente, die sich zur Architektur, zu den Elementen der Gebäude anschließen.

Imre Soós: Ungarische Klein-graphik und Münzen in Holland

Im Beitrag wird das voriges Jahr in Nueneen eröffnete Van Gogh Museum in Amsterdam Münzen aus dem Nachlass des holländischen Kunsthistorikers Tralbaut (1902-1976) erhielt, und werden dabei die Münzen und Kleingraphiken von ungarischer Beziehung mit besonderem Akzent behandelt.

Péter Ürmös: Zum Andenken an Mara Gasztonyi, Frau Szász 16. Mai 1932-30. Juli 2012.

Sie war seit langem begeisterten Mitglied des Vereines. Sie hat hauptsächlich musikalische Motive gesammelt (als Professorin für Singen und Musik), und noch Blumenmotive. Sie hatte auch viele japanische Blätter. Viele Artikel erschien von ihr in unserem Blatt.

Nachrichten – Presseschau – Bücherregale

Antoon Vermeylen fametszete, X2/2, 130×40

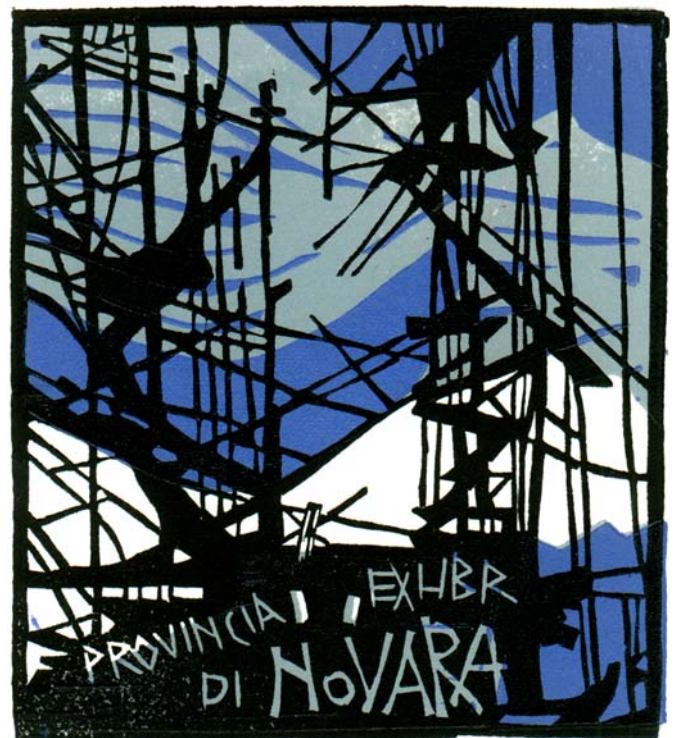
Köhegyi Gyula linómetszete, X3/2, Op. 199 (2009), 43×50

Ürmös Péter rézkarca, C3, 95×65

Ovidiu Petra (RO) grafikája, CGD, Op. 1065 (2010), 97×99

Salamon Árpád linómetszete, X3/3, Op. 129 (2008), 110×100